

Plan för arbetet med särskilt begåvade barn och elever

Beslutsdatum	2021-09-01	Dokumenttyp	Handlingsplan
Beslutad av	Barn- och utbildningsnämnden	Dokumentägare	Elisabet Schultz
Diarienummer	2020/BUN 0156 41	Giltighetstid	Tills vidare

Innehållsförteckning

1	Bakgrund	3
1.1	Nämnduppdrag.....	3
1.2	Förskolans och skolans uppdrag.....	4
1.3	Särskild begåvning.....	4
2	Att möta särskilt begåvade barn i en pedagogisk miljö	6
2.1	Uppmärksamma och anpassa undervisning	6
3	Implementering av handlingsplanen	8
3.1	Mål	9
3.2	Ansvar	9
	Bilaga 1. Jämförelse mellan särskilt begåvade och högpresterande	11
	Bilaga 2. Kännetecknande drag	12
	Bilaga 3. Vanliga styrkor och möjliga problem	13
	Bilaga 4. Nuläge Tyresö	14

1 Bakgrund

År 2010 förtydligades skollagen med att barn och elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

Särskilt begåvade barn och elever mår bra av att få stora utmaningar utifrån sina styrkor. De behöver lära och diskutera på sin nivå. De behöver också mötas med respekt och acceptans utifrån sina förutsättningar och behov.

Det är inte alltid lätt att uppmärksamma ett särskilt begåvat barn eftersom det händer att de underpresterar i skolan för att passa in eller för att de har tappat lusten att lära.

Svensk forskning om särskild begåvning är begränsad, men forskningen är enig om att förskolan och skolan behöver göra anpassningar för att särskilt begåvade barn och elever ska få rätt stimulans och utmaningar för att nå sin fulla potential. (Skolverket 2020)

1.1 Nämnduppdrag

Barn- och utbildningsnämnden har gett förvaltningen i uppdrag att utveckla arbetet med särskilt begåvade barn och elever (Nämndplaner för 2019 och 2021).

Barn- och utbildningsförvaltningen har våren 2021 genomfört en första kartläggning av verksamheternas arbete med särskilt begåvade barn och elever. Det har gjorts genom insamling av uppgifter från rektorer och intervju med centrala Resurs- och utvecklingscentrum. Baserat på den första kartläggningen på rektorsnivå framgår att verksamheter som uppmärksammat särskilt begåvade barn anpassar undervisningen för att möta elevernas behov. De upplever att anpassningarna ger effekt, men efterfrågar samtidigt mer kunskap om adekvata åtgärder och en generell kunskapshöjning om särskild begåvning inom hela verksamheten.¹

Förvaltningen har tagit fram en handlingsplan som syftar till att höja medvetenheten och öka kunskapen om särskild begåvning. Planen behandlar vilka de särbegåvade barnen och eleverna är, hur förskolan och skolan kan uppmärksamma dem samt hur den pedagogiska verksamheten kan anpassas för att möta deras behov av utmaningar och stimulans. Handlingsplanen utgår från Skolverkets stödmaterial om särskilt begåvade samt Sveriges Kommuners och Regioners Handlingsplan särskilt begåvade barn och elever 2016. I dokumentet används ordet uppmärksamma istället för identifiera eftersom att vara särskilt begåvad inte är en diagnos.

¹ Se bilaga 4 Nuläge Tyresö.

Den primära målgruppen för handlingsplanen är personal och skolledare på förskola, grundskola och fritidshem samt elevhälsan.

Handlingsplanen för särskilt begåvande barn och elever är ett kvalitetshöjande arbete och går i linje med barn- och utbildningsnämndens nedbrutna mål från kommunens kvalitetsmål; ”Genom ett systematiskt kvalitetsarbete utförs utbildning av god kvalitet för höga kunskapsresultat för barn/ elever/ studerande”. Handlingsplanen har även bäring på nämndmålet om att ”Verksamheten bedriver främjande och förebyggande arbete för en trygg och stimulerande lärmiljö”. (Nämndplan 2021)

1.2 Förskolans och skolans uppdrag

Av Skollagen (2010:800) framgår att utbildningen ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Elever ska få stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. Det framgår även att utbildningen ska ta hänsyn till elevers olika behov. Lagen är därmed tydlig med att även elever som har särskilda styrkor i olika ämnen har rätt till en undervisning som utmanar på den nivå där eleven befinner sig.

Läroplanerna anger att undervisningen ska anpassas till varje barns och elevs förutsättningar och behov – både i läroplanen för förskolan (Lpfö 18) och läroplanen för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11). Undervisningen i grundskolan ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper. Förskolan ska särskilt uppmärksamma barn som av olika anledningar behöver mer ledning och stimulans eller särskilt stöd. Alla barn ska få en utbildning som är utformad och anpassad så att de utvecklas så långt som möjligt. Undervisningen ska därför inte utformas lika för alla.

1.3 Särskild begåvning

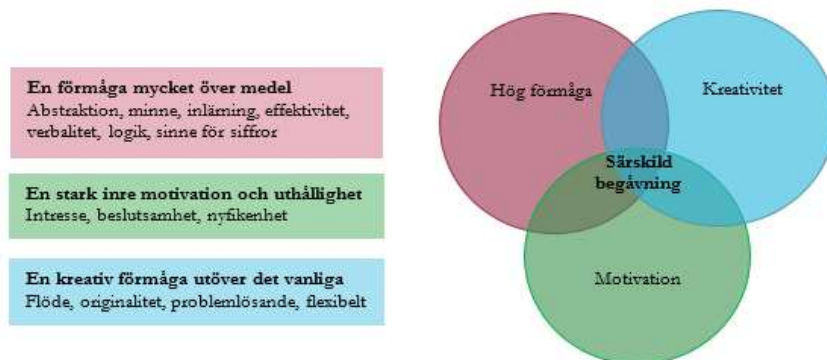
Det saknas en enhetlig accepterad definition av vad särskild begåvning är och vilka barn och elever som omfattas av begreppet. Den definition som fått störst genomslag i Sverige och som Skolverket använder är Roland S Perssons, professor i psykologi.

“Den är särbegåvad som kontinuerligt förvånar både kunskapsmässigt och tillämpningsmässigt genom sin osedvanliga förmåga i ett eller flera områden, både i skolan och i vardagslivet”.

Särbegåvad ses här som synonymt med särskilt begåvad. Definitionen stämmer väl när barn med särskild begåvning kommer till sin fulla rätt. (Stålnacke, 2015)

The Three-Ring conception of giftedness

Det finns olika förklaringsmodeller av särskild begåvning. The Three-Ring conception of giftedness, visar att särskild begåvning innebär att flera faktorer samspelar med varandra, modellen är välkänd internationellt. Dessa faktorer är hög förmåga, kreativitet och motivation.

Figur 1. Renzullis tredelade modell från “Handlingsplan för särskilt begåvade barn och elever” (SKR, 2016)

Varje ring beskriver en förmåga som visar sig utöver det normala. Det är där ringarna möts i det överlappande området, som vi finner de särskilt begåvade barnen och eleverna. En matematiskt särskilt begåvad elev har, utifrån denna modell, både matematisk förmåga, inre motor och kreativitet utöver det vanliga. (SKR 2016)

Barn med särskild begåvning

Barn med särskilt begåvning är en heterogen grupp med begåvning inom vitt skilda områden. Det kan därför vara svårt att uppmärksamma dessa barn och elever på ett enkelt sätt.

Skolverket (2015) beskriver att särskilt begåvade utmärker sig genom att de utvecklas olika snabbt inom olika områden. Till exempel kognitivt, emotionellt, socialt och motoriskt, och i otakt med sina jämnåriga.

I förskoleåldern är särbegåvade barn mer avancerade i sitt tänkande, sin lek och sina relationer än jämnåriga barn och är i dessa avseenden i nivå med flera år äldre barn.

Det händer att särskilt begåvade elever förväxlas med högpresterande elever. Många som har en särskild begåvning utmärker sig inte för sina prestationer, varken som barn eller vuxna. Om man enbart letar efter höga prestationer, är det många särskilt begåvade personer som inte kommer uppmärksammas. De särskilt begåvade kan vara men är inte nödvändigtvis högpresterande. Se bilaga 1 för jämförelse mellan särbegåvade och högpresterande elever.

Den särskilda begåvningen innebär styrkor och förmågor, men kan även innebära att eleverna får svårt att passa in. Studier visar att för en del särbegåvade kan en undervisning som inte utmanar och stimulerar leda till uttråkade barn som presterar långt under medel. Några kan bli utåtagerande medan andra blir passiva och drar sig undan och sållar sig till gruppen hemmasittare.

Det förekommer även att särskilt begåvade elever feldiagnosticeras med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar². Det beror på att barn med särskild begåvning kan uppvisa beteenden som misstolkas, då understimuleringen kan få konsekvenser som liknar uppmärksamhetsproblem. (Mattsson och Pettersson 2015, Persson 2015)

Det gäller att förskolan och skolan har goda kunskaper om särskild begåvning för att kunna upptäcka ett särbegåvat barn som inte kommer till sin fulla rätt.

Skolverket uppskattar att fem procent av alla elever är särskilt begåvade, vilket innebär att det kan finnas en till två särskilt begåvade i varje klass.

2 Att möta särskilt begåvade barn i en pedagogisk miljö

För att särskilt begåvade barn ska kunna visa och utveckla sina förmågor krävs att förskolan och skolan uppmärksammar dem och ger utmaningar på rätt nivå. Barnen behöver få bekräftelse och erbjudas delaktighet. Det är avgörande att det i förskolan och skolan finns en social acceptans och förståelse från de vuxna samt att pedagogerna arbetar för tolerans mellan barnen. (Persson 2015)

I följande avsnitt listat olika metoder och arbetssätt som för- och grundskolan kan använda för att uppmärksamma och stöda särskilt begåvade barn och elever.

2.1 Uppmärksamma och anpassa undervisning

- **Uppmärksamma** att det kan handla om ett särskilt begåvat barn. Begåvningen går att upptäcka med hjälp av barnets personlighet, karaktäristik, beteenden och egenskaper. I bilaga 1 -3 finns beskrivningar av ofta förekommande kännetecken på särbegåvning som kan fungera som stöd i processen att upptäcka särskild begåvning. Ibland kan det finnas

² Särskilt begåvade barn och elever kan ha diagnoser och inlärningssvårigheter i samma utsträckning som alla andra. Särskilt begåvade barn och elever med en funktionsnedsättning av något slag kallas "twice exceptional" (dubbelt exceptionell, 2E).

behov av att gå vidare med olika typer av utredningar exempelvis begåvningsstest.³ (Wallström 2013, SKR 2016)

- **Beakta skillnader i kön och bakgrund.** Många gånger kan det vara svårare att upptäcka flickor med särskild begåvning då de ofta tystnar när undervisningen är ostimulerande. Andra svårupptäckta grupper är särbegåvade barn med diagnos, annat modersmål än svenska och barn från socioekonomiskt svaga miljöer. (Stålnacke 2015, Liljedahl 2017).
- **Påbörja en kartläggningsprocess.** Klarlägg barnets och elevens särskilda förmågor och var barnet ligger kunskapsmässigt inom olika områden. Utöver förhållanden på individnivå bör kartläggningen även omfatta vilka pedagogiska metoder skolan erbjuder, hur lärmiljön är organiserad samt hur förskolan och skolan i stort organiserar sin verksamhet och fördelar resurserna. (Stålnacke, 2015) Ta vid behov stöd av skolans elevhälsa och kommunens centrala Resurs- och utvecklingscentrum.
- **Bjud in vårdnadshavare** till ett inledande samtal kring barnets förmågor. Involvera och samarbeta med barnets vårdnadshavare i planeringen av lämpliga anpassningar, i synnerhet när det gäller yngre barn. Ofta har de redan tidigt funderat över sitt barns förmågor och är därmed en viktig informationskälla. Som pedagog är det viktigt att föra en kontinuerlig dialog med vårdnadshavare kring barnets utveckling och sociala situation.
- **Anpassa undervisningen** till varje barns förutsättningar och behov. De vanligaste typerna av anpassning för särskilt begåvade barn är att differentiera undervisningen genom acceleration och berikning. Mentorskap är ett annat framgångsrikt arbetssätt. Metoderna används både nationellt som internationellt. (Jahnke, 2015) Det är viktigt att som pedagog och rektor vara observant på att anpassningen inte resulterar i mer av samma utan att barnet får möjlighet till en reell kunskapsutveckling.

Acceleration innebär att gå fortare fram i sin inläring inom ordinarie undervisning. Det kan även vara att barnet/eleven ingår i grupp med äldre barn/elever på deltid. Ett annat sätt kan vara att skolstarten tidigareläggs eller att eleven flyttas upp en eller flera årskurser. Skollagen möjliggör acceleration genom uppflyttning om barnet har goda förutsättningar för det (kap. 4, 7 §). Forskning visar både positiva och negativa effekter med uppflyttning. Ta alltid hänsyn till barnets mognad och utveckling inför en ev. uppflyttning.

³ Begåvningsutredningar kan avgöra ett barns begåvningsnivå och genomförs av psykolog. För barn i åldern 2-6 år kallas det för WPPSI, i åldern 7-16 kallas det för WISC, och från 16 år och uppåt kallas det för WAIS.

Berikning innebär att få bredda och fördjupa undervisningens innehåll snarare än att som vid acceleration gå fortare fram. Det extra lärostoffet bör ha anknytning till barnets/elevens färdigheter och behov. Lektionerna behöver utformas för att i en sammanhållen lärmiljö kunna undervisa på olika nivåer, där barn och elever ryms även om de är olika sett till begåvning och prestation.

Mentorskap innebär att barnen får ett mer personligt stöd. En mentor kan hjälpa barnen att dels hitta och underhålla sin motivation och drivkrafter, dels forma en positiv självbild eftersom de sällan har jämnåriga kamrater att spegla sig i.

Andra sätt att anpassa undervisningen är genom ett formativt arbetssätt. Det handlar om att stärka elevens lärande genom att tydliggöra uppsatta mål, ta reda på vad eleven lärt sig och ge kontinuerlig återkoppling i förhållande till målet. Tyresö kommuns grundskolor arbetar sedan en tid tillbaka utifrån detta arbetssätt. Det är i linje med skollagens krav att anpassa undervisningen till varje elevs förutsättningar och behov. En annan insats som kan främja utvecklingen av stödet till särskilt begåvade barn är kommunens NPF-säkring av förskole- och skolmiljön (neuropsykiatriskt funktionshinder). Satsningen har sin utgångspunkt i ökad tillgänglighet för elever med NPF men alla barn gagnas av detta inte bara de med diagnoser.

Oavsett vilka åtgärder som vidtas bör synen på särskild begåvning vara inkluderande och baserad på barnets fallenhet och intresse. Studier visar att barns kunskapsutveckling främjas av engagerade, kunniga pedagoger som uppmuntrar, bekräftar och har höga förväntningar på dem. (Pettersson, 2011 och Persson 2015)

- **Överför kunskap.** Vid överlämning inom och mellan skolformer överförs kunskap om att ett barn eller elev är särskilt begåvat för att mottagande verksamhet på bästa sätt ska kunna göra anpassningar för att möta barnets eller elevens behov. (Skolverket 2020)

3 Implementering av handlingsplanen

Ju mer erfarenhet och kunskap pedagoger får om särskild begåvning desto större är chansen att barn med särskild begåvning upptäcks tidigt och stimuleras till att utvecklas så långt som det är möjligt.

Denna handlingsplan ska ses som ett steg i att utveckla arbetet med särskilt begåvade barn och elever. Planen tar främst sikte på att skapa en gemensam kunskapsbas och höja den generella kunskapsnivån genom kompetenshövande insatser.

3.1 Mål

- Handlingsplanen är känd bland skolpersonal och skolledare på kommunens förskolor och skolor
- Öka kunskapen om särskild begåvning hos förvaltning, skolledare, pedagoger samt elevhälsan

3.2 Ansvar

Barn- och utbildningsförvaltningen ansvarar för att:

- Implementera och följa upp handlingsplanen gällande särskilt begåvade barn och elever.
- Skapa förutsättningar för att samordna kompetenshöjande utbildningsinsatser. Beakta om särskild begåvning kan integreras i en redan befintlig fortbildningsinsats förslagsvis kommunens NPF- satsning.

Skolledare ansvarar för att:

- Alla barn och elever ska ges möjlighet till att nå maximal utveckling.
- Informera och skapa kännedom bland berörd personal om handlingsplan gällande särskild begåvning
- Ge pedagoger möjlighet till kompetensutveckling samt skapa förutsättningar för olika samtalsforum för att öka personalens kunskap om särskilt begåvade barn och elever. [Skolverkets studiepaket till stödmaterial om särskilt begåvade elever](#) kan fungera som ett stöd i dessa samtal.

Pedagoger ansvarar för att:

- Med stöd i genomförda kompetenshöjande insatser organisera och genomföra arbetet så att barnet/eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga. Barnet/eleven ska uppleva att kunskap är meningsfullt och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt.
- Fortsätta arbeta mot ett formativt arbetssätt i grundskolan
- Säkerställa att kunskap om barnets särskilda begåvning förs över vid övergångar inom och mellan skolor och skolformer för att tillvarata barnens intressen.

Elevhälsan ansvarar för att:

- Stöda pedagoger i hur de kan arbeta med särskilt begåvade elever för att de ska nå maximal utveckling. För förskolans del är det RUC som stöder.

Referenser

- Jahnke Anette (2015) *Särskilt begåvade elever 1.3 Organisatorisk och pedagogisk differentiering*. Stockholm: Skolverket.
- Liljedahl, Mona (2017) *Särskilt begåvade elever – pedagogens utmaning och möjlighet*. Stockholm: Gothia Fortbildning
- Lgr 11 (2019). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet: reviderad 2019*. Stockholm: Skolverket.
- Lpfö 18 (2019). *Läroplan för förskolan: reviderad 2019*. Stockholm: Skolverket.
- Mattsson, Linda och Pettersson Eva (2015) *Särskilt begåvade elever 1.1 Inledning – att uppmärksamma de särskilt begåvade eleverna*. Stockholm: Skolverket.
- Persson S Roland (2015) *Tre korta texter om att förstå särskilt begåvade barn i den svenska skolan*. Jönköping: Högskolan i Jönköping
- Pettersson, Eva (2011) *Studiesituationen för elever med särskilda matematiska förmågor*. Linnéuniversitetet
- SFS 2010:800. *Skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet
- Skolverket (2020) *Redovisning av uppdraget Elever som snabbare når kunskapskraven*
Dnr: 2019:01132
- SKR (2016) *Handlingsplan särskilt begåvade barn och elever 2016*. Stockholm
- Stålnacke, Johanna (2015). *Särskilt begåvade elever 1.2 Särskilt begåvade barn i skolan*. Stockholm: Skolverket.
- Tyresö kommun (2019) *Nämndplan 2019 Barn- och utbildningsnämnden*
Tyresö: Barn- och utbildningsnämnden
- Tyresö kommun (2020) *Nämnd- och förvaltningsplan 2021 Barn- och utbildningsnämnden/ Barn- och utbildningsförvaltningen* Tyresö: Barn- och utbildningsnämnden
- Wallström Camilla (2013) *Se mig som jag är. Om särbegåvade barn i skolan*. Lund: Studentlitteratur

Bilaga 1. Jämförelse mellan särskilt begåvade och högpresterande

I tabellen jämförs några egenskaper som skiljer särskilt begåvade åt mot högpresterande. I sammanhanget är det viktigt att poängtera att tabeller och listor ska användas med försiktighet. Alla särskilt begåvade är unika och alla former av beskrivande tabeller och listor stämmer knappast överens på alla. Däremot kan tabellen fungera som ett stöd i kommunikationen mellan olika parter.

Särbegåvade elever	Högpresterande elever
Ställer frågorna	Vet svaret
Är synnerligen nyfikna	Är intresserade
Har oväntade, nästan fäniga idéer	Har bra idéer
Diskuterar i detalj och utvecklar	Svarar på frågorna
Är långt bortom de mest högpresterande	Hör till de mest högpresterande
Visar passionerat intresse och har åsikter	Lyssnar intresserat
Vet oftast redan	Lär med lätthet
Föredrar vuxnas sällskap	Trivs med klasskamrater
Drar slutsatser av sin förståelse	Förstår begreppen
Föreslår projekt och uppgifter	Gör läxorna
Är intensiv	Är mottaglig
Skapar snarare en ny design	Härmar efter precist
Älskar lärande (men inte nödvändigtvis skolan)	Trivs ofta i skolan
Uppfinnare	Tekniker
Goda och insiktsfulla gissningar	Gott minne
Njuter av komplexitet	Föredrar en enkel seriell progression
Är synnerligen observanta	Är på alerten
Är snarare mycket självkritiska	
Är ofta nöjda med vad de lärt sig	

Källa: SKR:s handlingsplan Särskilt begåvade barn och elever 2016

Bilaga 2. Kännetecknande drag

I denna bilaga presenteras några kännetecknande drag för särskilt begåvade barn och elever. Alla barn är unika och så även barn med särskild begåvning. Listan ska därmed användas med försiktighet och bör inte ensamt utgöra grund för upptäckt av särskild begåvning men kan däremot användas som stöd tillsammans med andra arbetssätt och verktyg.

Intellektuella drag	Personlighetsdrag
Enastående förmåga att resonera	Insiktsfull
Intellektuell nyfikenhet	Behov av att förstå
Snabb och effektiv inläring	Behov av intellektuell stimulans
Hög abstraktions förmåga	Perfektionist
Komplexa tankemönster	Behov av logik och precision
Livlig fantasi	Har en betydande känsla för humor
Tidigt utvecklad moralkänsla	Känslig och empatisk
Älskar att lära	Intensiv
Koncentrationsförmåga	En tendens till introversion
Förmåga till analytiskt tänkande	Uthållig (envis)
Kreativa	Mycket självmedveten
Har en avsevärd känsla för rättvisa	Icke-konformist
Eftertänksam och reflekterande	Ifrågasätter regler och auktoritet

Källa: SKR:s handlingsplan Särskilt begåvade barn och elever *Rolands S Perssons översättning av en tabell ur boken "Counseling the gifted and talented" av Lina Silverman*

Bilaga 3. Vanliga styrkor och möjliga problem

Denna bilaga visar på vanliga styrkor hos särskilt begåvade elever och exempel på möjliga problembeteenden som kan förekomma i klassrum. Det kan vara extra svårt att identifiera en särskild begåvning när personen har en neuropsykiatrisk diagnos eller är i sin personlighet introvert och tystlåten.

Alla barn är unika och så även barn med särskild begåvning. Listan ska därmed användas med försiktighet och bör inte ensamt utgöra grund för upptäckt av särskild begåvning men kan däremot användas som stöd tillsammans med andra arbetssätt och verktyg.

Styrkor	Möjliga problem
Tidig att läsa/lär sig snabbt.	Otålig med andras låga tempo. Vill inte öva på grundfärdigheter. Vill bara läsa (avancerade) böcker man valt själv.
Har stort ordförråd eller omfattande kunskaper.	Dominerar diskussioner och lyssnar inte på andras bidrag. Kan prata sig ur situationer de vill slippa.
Förstår nytt material snabbt och lätt.	Uttråkad och frustrerad när andra inte fattar och om de inte får gå vidare. Irriterad i grupparbeten om inte andra är lika snabba.
Förstår matte snabbt och intuitivt. Gillar logik och "klurigheter".	Starkt motstånd att repetera. Hoppas direkt till svaret och har svårt att se mellanliggande steg. Antar felaktigt att allt är lika enkelt. Löser problem på okonventionella sätt.
Ser orsak och verkan.	Har svårt att acceptera sådant som inte verkar logiskt, såsom traditioner eller sådant som måste läras in utan att man förstår varför.
Nyfiken, frågvis. Söker mening.	Ställer obekväma frågor. Godtrogen, naiv.
Stark koncentrationsförmåga. Ihärdig.	Blir så involverad att det är svårt att byta ämne. Kan tyckas envis, motsträvig.
Energisk, alert, ivrig.	Behöver stimuleras hela tiden, blir frustrerad annars. Kan tyckas vara hyperaktiv.
Har ledaregenskaper. Vill organisera.	Dominant. Kan inte ta andras idéer eller åsikter.
Söker sanning, ärlighet och rättvisa.	Har svårt att vara praktisk eller flexibel.
Tänker kritiskt, har höga förväntningar på sig själv och på andra.	Blir otålig på andra, blir nedslagen eller deprimerad. Har svårt att lämna ifrån sig något som inte är perfekt.
Tänker kreativt. Gillar nya sätt att göra saker.	Verkar udda. Dagdrömmer mycket. Ställer frågor som inte verkar höra till ämnet.

Källa: SKR:s handlingsplan Särskilt begåvade barn och elever 2016 *Sammanställd av Harling, S. (2015) baserat på flera källor, bland annat Webb, J. T., Gore, J. L., Amend, E. R., DeVries, A. R. (2007). A parent's guide to gifted children. Great Potential Press.*

Bilaga 4. Nuläge Tyresö

Barn- och utbildningsförvaltningen har våren 2021 genomfört en första kartläggning av verksamheternas arbete med särskilt begåvade barn och elever. Det har gjorts genom insamling av uppgifter från rektorer. Särbegåvade barn och elever som av olika anledningar aldrig blivit aktuella för en utredning ingår inte i detta underlag. Baserat på den första kartläggningen på rektorsnivå framgår att verksamheter som uppmärksammat särskilt begåvade barn anpassar undervisningen för att möta elevernas behov. Det kan handla om att ge eleven undervisning i högre årskurs inom särbegävningen, anpassa undervisningsmaterial och ge stöd med utmaningar av specialpedagog. Kommunens Resurs- och utvecklingscentrum (RUC) bistår pedagogerna med generell kunskap och stöd. Rektorer upplever att anpassningarna ger effekt i form av högre stimulans och närvaro, men ser behov av att bli bättre på att i ett tidigare skede upptäcka särskilt begåvade barn. De efterfrågar mer kunskap om adekvata åtgärder och en generell kunskapshöjning inom hela skolan om särskild begåvning.

I intervju med personal från RUC bekräftar de behovet av ökad kunskap om vad särskild begåvning innebär och vilka signaler pedagoger kan leta efter för att upptäcka särbegåvad elev som inte får sina behov tillgodosedda. RUC har varit involverad i ett fåtal ärenden som rör särskilt begåvade barn men har haft en del uppdrag där de misstänkt att det kan röra sig om särskild begåvning utifrån pedagogernas beskrivningar av barn och elever. RUC lyfter att ett ostimulerat barn kan uppvisa samma egenskaper som ett barn med funktionsnedsättning det är därför viktigt att kunskapen om särskild begåvning ökar för att kunna möta upp och utmana utifrån barnets intressen och styrkor. RUC har ingen specialkunskap om särskild begåvning men har vid behov tagit in expertis via Specialpedagogiska skolmyndigheten.

Tyresö kommuns årliga enkätundersökning till elever visar att flera elever vill ha mer utmaningar och stimulans i undervisningen. År 2020 svarade 379 elever i årskurs 5 på enkäten. Drygt en av tio femteklassare tycker att lektionerna är ointressanta. Lika många upplever att de inte kan få svårare uppgifter om de vill och tre av tio elever tycker att skolarbetet inte gör dem nyfikna att vilja lära sig mer.^[1] I verksamheternas arbete med att utveckla stödet till särskilt begåvade barn och elever kan dessa tre nyckeltal vara av särskilt intresse att följa upp och analysera.